

СХВАЛЕНО
Педагогічною радою
ДМШ №1 ім. П. Майбороди

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор ДМШ№1
ім. П. Майбороди

Протокол №1
від 05 вересня 2022р.

_____Є.Дудник
наказ № 26/1- Д
від 05 вересня 2022р.

**Освітня програма з музичного мистецтва
Полтавська дитяча музична школа №1 імені П. Майбороди
Полтавської міської ради
початкового (базового) підрівня,
складена на основі типової навчальної програми
«Сольний спів»**

Полтава
2022

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма з навчальної дисципліни «Сольний спів» розроблена на основі Типової освітньої програми з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовою освітньою програмою середнього (базового) початкової мистецької освіти з театрального мистецтва початкового професійного спрямування, клас музичного театру (мюзиклу) (наказ Міністерства культури України від 23.07.2019 р. № 562) містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів співу, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі музичного театру (мюзиклу). Нормативний зміст навчання за типовою навчальною програмою базується на музичновиконавських традиціях і сучасних досягненнях національної, західноєвропейської та інших зарубіжних шкіл сольного співу та їх провідних представників (викладачів, виконавців), репертуарній спадщині різних епох та на науково-методичних матеріалах з охорони голосу та його збереження, на методиках практичного засвоєння навичок з постановки дитячого голосу.

Мета вивчення дисципліни орієнтована на формування в учнів базових навичок володіння голосовим апаратом, на виявлення та розвиток творчого потенціалу учня/учениці; на володіння чіткою дикцією, вокальною опорою та диханням, на набуття базових практичних компетентностей, розвиток емоційності та музикальності під час виконання вокальних творів; на вміння творчо застосовувати набуті навички в акторській діяльності на навчальній сцені, на мотивацію подальшого навчання на поглибленому підрівні початкової мистецької освіти (за наявності) та в закладах фахової передвищої мистецької освіти.

Освітній процес з навчальної дисципліни «Сольний спів» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *індивідуальний урок*.

Навчання проводиться за *модулями*. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ,

Перший рік навчання. Завдання:

Навчальні модулі	Зміст навчання	Результати навчання
Модуль 1. <i>Початкові відомості про процес голосоутворення</i>	Еталон звучання. Співацька постава.	Отримує чітко сформоване слухове уявлення про еталон звучання співацького голосу, розуміє та виконує прості задачі, поставлені викладачем на занятті. Демонструє та систематично контролює положення корпусу, голови під час співу. Контролює свободу нижньої щелепи.
	Примарна зона звучання. Принципи вокального дихання.	Володіє початковими навичками співу в примарній зоні звучання голосу. Застосовує під час виконання вокальних творів та окремих вправ на занятті правильний вокальний вдих, затримку та раціональний видих.

Модуль 2. Формування первинних навичок вокального дихання, дикції та артикуляції	Чистота інтонування.	Відтворює точно мелодичну лінію вокальних вправ та творів.
	Координація між слухом та звучанням голосу.	Відтворює точно голосом звуки, які сприймає на слух. Самостійно контролює та своєчасно виправляє неправильне відтворення мелодії.
	Організоване співацьке дихання.	Застосовує під час співу основні етапи вокального дихання (вдих, затримка, видих). Виконує усі дихальні рухи, не піднімаючи плечей, відчуваючи, як розширюється нижня частина грудної клітини і як скорочуються м'язи черевного преса.
	Дикція та артикуляція у вокальних творах.	Промовляє чітко та активно всі приголосні звуки, максимально проспівує голосні. Слідкує за рівністю звучання голосних для збереження єдиної манери відтворення мелодії.

Під час підсумкового річного контролю учень/учениця:

- виконує напам'ять 2 нескладні різнохарактерні вокальні твори зарубіжних або українських композиторів (за вибором викладача).
- дотримується правил охорони голосу та його гігієни;
- володіє якісним вокальним звуковеденням та вірною вокальною позицією;
- користується початковими навичками вокального дихання; – відтворює інтонаційно точно мелодію та її ритмічний малюнок; – демонструє чітку дикцію та артикуляцію.

Другий рік навчання. Завдання:

Навчальні модулі	Зміст навчання	Результати навчання
<p>Модуль 3. <i>Розвиток мелодичного та внутрішнього слуху</i></p>	<p>Мелодичний слух.</p> <p>Емоційна палітра голосу.</p> <p>Засоби музичної виразності (лад, метроритм, штрихи, темп, динаміка).</p> <p>Рухливість голосу.</p> <p>Вокально-технічні вправи для розвитку голосу.</p>	<p>Інтонує чисто вправи та мелодичну лінію вокальних творів.</p> <p>Вміє передавати голосом різні емоції, котрі пов'язані з твором (весело, жалібно, сумно тощо).</p> <p>Застосовує динамічні відтінки під час виконання <i>crescendo</i>, <i>diminuendo</i> відповідно до художнього змісту твору. Демонструє ритмічну стабільність та рівність звучання голосу під час виконання вокального твору.</p> <p>Виконує штрихи <i>legato</i>, <i>staccato</i> зазначені в нотному тексті.</p> <p>Демонструє легкість та достатню гнучкість голосу (інтервали в межах квінти та дрібні тривалості) на доступному діапазоні.</p> <p>Виконує вправи в середньому регістрі голосу з дрібними тривалостями та стрибками на кварту чи квінту.</p>

<p>Модуль 4. Вокальна техніка</p>	<p>Спів вокалізів.</p> <p>Робота над фразуванням та інтонуванням.</p>	<p>Виконує нескладні вокалізи сольфеджію.</p> <p>Застосовує плавні переходи між регістрами та показує рівність звучання голосу.</p> <p>Демонструє навички чистого та осмисленого інтонування вокального твору.</p>
	<p>Звуковедення (<i>legato, non legato</i>) під час виконання мелодії голосом.</p> <p>Активізація артикуляційного апарату.</p> <p>Динамічна шкала голосу та відтворення різних емоцій.</p> <p>Художній образ музичного твору та його втілення засобами музичної виразності.</p> <p>Підготовка до публічного концертного виступу.</p>	<p>Використовує штрихи <i>legato, non legato</i>.</p> <p>Веде мелодію, досягає плавності звучання голосу.</p> <p>Демонструє чітку вимову літературного тексту на всьому діапазоні звучання голосу.</p> <p>Уміє передати емоції голосом, використовуючи динамічну шкалу.</p> <p>Відтворює художній образ твору, застосовуючи опановані засоби музичної виразності.</p> <p>Демонструє цілісне та виразне виконання мелодичної лінії, відчуття кульмінації твору.</p> <p>Контролює свій емоційний стан під час виступу. Вміє об'єктивно оцінити та проаналізувати свій виступ.</p> <p>Розуміє важливість слухового самоконтролю та стабільності занять під час підготовки до публічного виступу.</p>

Під час підсумкового річного контролю учень/учениця:

- виконує напам'ять 2 різнохарактерні вокальні твори (за вибором викладача), один з яких українською мовою.
- користується правильним вокальним диханням та демонструє яскраве звучання голосу в зручному діапазоні;
- виконує вокальні твори емоційно та виразно, використовуючи опановані динамічні відтінки та динамічну шкалу голосу;

- демонструє легкість звучання голосу та його рухливість;
- застосовує опановані засоби музичної виразності для розкриття художнього змісту твору;
- здатен контролювати себе під час виступу та демонструє сконцентрованість та достатню психологічну урівноваженість.

Третій рік навчання. Завдання:

Навчальні модулі	Зміст навчання	Результати навчання
Модуль 5. Діапазон співацького голосу	<p>Динамічні можливості голосу.</p> <p>Розширення діапазону голосу.</p> <p>Верхній регістр.</p> <p>Розподіл дихання під час виконання вокального твору, рівність звучання голосу, чіткість дикції та артикуляції.</p> <p>Виконавський аналіз музичного твору. Виразність виконання вокальних творів.</p>	<p>Вміє варіювати градацією звука без форсування та напруження голосу.</p> <p>Виконує вокальні вправи та твори з більш широким діапазоном вокальної лінії, зберігаючи рівність звучання та тембрального забарвлення голосу.</p> <p>Проспіває вільно, без напруження верхні ноти у вокальних творах у будь-якій динаміці та темпі.</p> <p>Володіє співацьким диханням. Виконує вокальні твори, поєднуючи чітку дикцію, правильне співацьке дихання, виразність слова та чистоту інтонації. Досягає належної рівності звучання голосу.</p> <p>Аналізує музичний текст (форма твору, темпові особливості) для досягнення більш усвідомленого виконання.</p> <p>Вміє емоційно втілити задум композитора у вокальному творі (жести, міміка відповідають художній драматургії).</p>
Модуль 6. Види вокалізації	<p>Нижній регістр.</p> <p>Основні види вокалізації.</p>	<p>Під час інтонування звуків нижньої частини свого діапазону, не змінює вокальну позицію.</p> <p>Знає відмінності прийомів вокалізації – <i>legato</i>, <i>staccato</i>, <i>non legato</i>.</p>

	Вокальна кантилена. Темп, динаміка,	Під час роботи над вправами демонструє володіння різними видами вокалізації. Будує цілісні фрази з використанням кантиленного звучання. Зберігає чітку дикцію при збереженні кантилени. Розуміє змістовність твору та
	агогіка як засоби музичної виразності у створенні художнього образу музичного твору. Інтонаційна виразність та активний слуховий контроль. Характер окремих фраз, речень, співвідношення між ними. Поєднання вокальної партії та музичного супроводу у створенні цілісного художнього образу.	реалізує музичні образи за допомогою темпу, динаміки, агогіки. Відчуває розгортання музичного твору в часі. Відтворює музичний текст (фрази, речення, співвідношення між ними), передає збалансованість динамічних відтінків, виразне фразування, відчуття темпової єдності Створює завершений художній образ завдяки взаємодії з музичним супроводом.

Під час підсумкового річного контролю учень/учениця:

- виконує напам'ять 2 різнохарактерні вокальні твори (за вибором викладача), один з яких українською мовою.
 - демонструє володіння кантиленим звучанням голосу без напруження та форсування у більш широкому діапазоні;
 - застосовує свідоме використання вокального дихання та координації слуху і голосу;
 - втілює емоційно-образний зміст вокального твору, демонструючи осмислення поетичного тексту;
 - виконує твір цілісно, гармонійно поєднуючи вокальну партію з музичним супроводом;

– відтворює мелодію інтонаційно точно, використовуючи динамічні відтінки; – будує цілісні фрази та влучно користується відчуттям темпоритму.

Четвертий рік навчання. Завдання:

Навчальні модулі	Зміст навчання	Результати навчання
<p>Модуль 7. <i>Резонатори в співі</i></p>	<p>Застосування головних резонаторів.</p> <p>Легкість звучання верхніх нот.</p> <p>Відсутність фізіологічних зажимів, здатність вільно рухатися під час співу. Вправи для тренування дихання та опори під час руху.</p> <p>Методика організації самостійної роботи під час виконання технічних завдань.</p> <p>Подолання технічних перешкод, робота над прийомами звуковидобування.</p>	<p>Демонструє природне звучання голосу, його легкість та гнучкість.</p> <p>Демонструє навички плавного звуковедення у верхньому регістрі; верхні ноти бере м'яко, не форсує звучання.</p> <p>Виконує прості фізичні рухи під час співу. Вільно тримається та рухається на сцені.</p> <p>Вміє проаналізувати складнощі, що виникають під час виконання та віднайти шляхи її вирішення.</p> <p>Досягає гнучкого звуковисотного інтонування у виконанні вокально-технічних вправ (проспівування ладів, інтервалів, арпеджіо, окремих інтонаційних зворотів).</p>

<p>Модуль 8. Технічні можливості голосу</p>	<p>Удосконалення вокального дихання.</p> <p>Перехідні звуки у діапазоні голосу. Вирівнювання голосових регістрів.</p> <p>Гнучкість та рухливість голосу, основи колоратури.</p>	<p>Демонструє можливості співу довгих фраз на затриманому диханні.</p> <p>Користується характерним вдихом, відповідно до виду вокалізації у вокальних творах та свідомо розподіляє раціональний вокальний видих.</p> <p>Виявляє культуру звуковидобування між регістрами на основі активного слухового контролю.</p> <p>Демонструє рівне тембральне забарвлення голосу по всьому діапазону та згладжене звучання перехідних нот</p> <p>Інтонує всі інтервали у висхідному та нисхідному русі, зберігаючи однакову позицію.</p>
	<p>Художньо-образний зміст у творі віртуозного або кантиленного характеру та його втілення засобами музичного мистецтва.</p> <p>Кантилена та гнучке звуковисотне інтонування у вокальних творах.</p> <p>Сполучення різних засобів виконавської техніки, тематичного розроблення музичного матеріалу, різнорідності фактурних виконавськотехнічних завдань.</p>	<p>Проспіває невеликі фрази з дрібними тривалостями зберігаючи точність та «інструментальність звучання голосу».</p> <p>Досягає відповідної техніки виконання твору віртуозного або кантиленного характеру з використанням різноманітного звуковидобування, тембрового забарвлення, динаміки, артикуляції, агогіки.</p> <p>Демонструє навички плавного <i>legato</i> та вільного звучання голосу під час фразування. Володіє прийомами вирівнювання регістрового звучання.</p> <p>Відпрацьовує динамічну гнучкість (<i>pp, ff, sf, sup.p</i>) та рухливості голосу (спів гам та <i>arpeggio</i> висхідного та низхідного</p>

	<p>Драматургія та створення цілісного художнього образу вокального твору.</p>	<p>напрямку на одному диханні).</p> <p>Вміє передавати художнє наповнення, образність вокального твору. Демонструє заглиблення в художній зміст.</p>
--	---	--

Під час підсумкового річного контролю учень/учениця:

- виконує напам'ять 2 різнохарактерні вокальні твори (за вибором викладача), один з яких обов'язково сучасного композитора.
 - застосовує усвідомлено головні резонатори;
 - знає, як підготувати голосовий апарат до взяття верхніх нот;
 - демонструє відсутність фізіологічних зажимів;
 - застосовує набуті теоретичні та практичні навички у відтворенні кантилени;
 - веде мелодичну лінію, зберігаючи рівність тембрального звучання голосу між регістрами та згладжені перехідні ноти;
 - демонструє гнучкість та рухливість голосу;
 - передає художньо-образний зміст твору, використовуючи надбані технічні навички, динамічну гнучкість, плавність звуковедіння.

П'ятий рік навчання. Завдання:

Навчальні модулі	Зміст навчання	Результати навчання
<p>Модуль 9. Засоби вокальновиконавської виразності</p>	<p>Уважність до вказівок композитора в нотному тексті.</p> <p>Метроритм і темпова свобода.</p> <p>Тембр та яскравість звучання голосу.</p> <p>Гнучкість та рухливість звучання голосу.</p> <p>Удосконалення вивчених технічних та штрихових прийомів, розширення динамічних контрастів.</p> <p>Вокальномелодійне фразування.</p> <p>Відтворення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту. Розвиток слухового самоконтролю, контролю за інтонаційною точністю виконання та за емоційним станом у процесі співу.</p>	<p>Відтворює ритмічні малюнки у вокальних творах, всі агогічні вказівки в нотному тексті.</p> <p>Володіє темповою свободою під час співу задля розкриття характеру вокального твору</p> <p>Розкриває природне яскраве забарвлення голосу, уникає «глибокого», глухого звучання. Тримає подачу звуку в зал.</p> <p>Вміє співати лінійно, тримає точну вокальну позицію, уникаючи широкого та синого звучання голосу.</p> <p>Застосовує технічні, штрихові прийоми та динамічні градації у вправах та вокалізах.</p> <p>Поєднує можливості вокального дихання, артикуляції та виразності фразування.</p> <p>Сприймає та відтворює зміст твору емоційно, цілісно та свідомо.</p>

	<p>Втілення сценічного образу та артистизм.</p>	<p>Досягає художньої свободи, технічної точності та невимушеності у виконанні творів. Створює емоційний настрій та художній образ в змісті музичного твору. Приділяє увагу вокально-слуховому контролю під час співу.</p> <p>Проявляє творчу фантазію виконавського втілення сценічного образу. Демонструє артистизм, виконавську культуру та сценічну витримку.</p>
<p>Модуль 10. Сценічна культура</p>	<p>Дихальна та грудна опора в поєднанні з високою співацькою позицією.</p> <p>Віртуозні можливості вокальної техніки.</p> <p>Детальне та глибоке розкриття образу. Музична драматургія вокального твору.</p> <p>Вокальне нюансування в створенні музичного образу.</p>	<p>Керує вокально-дихальним процесом. Тримає високу співацьку позицію звучання, зберігаючи дихальну опору. Контролює баланс між грудним та головним резонуванням.</p> <p>Підпорядковує набуті технічні навички наміру виконавця. Вільно виконує твори рухливого характеру.</p> <p>Демонструє глибоке розуміння змісту вокальних творів. Розкриває драматургію пісні, створює виразні та цілісні музичні образи.</p> <p>Володіє виразним вокальним звуком, тонкощами звуковедення, плавними переходами нюансування та різноманітним динамічним звучанням голосу.</p>

	<p>Єдність створення образу та відчуття партнера-концертмейстера, який виконує музичний супровід.</p> <p>Харизматичність, невимушеність та психофізична свобода у втіленні художнього образу</p>	<p>Тримає баланс сольного звучання, гармонійно вплітаючи голос у музичний супровід, відчуває єдність музичних намірів з концертмейстером у створенні музикального образу, вчасно підхоплює вокальну лінію, створюючи безперервне розкриття музичної картини твору.</p> <p>Застосовує невербальні засоби під час втілення художнього образу на сцені відповідно задуму автора.</p> <p>Вміє дотримуватися належного режиму перед концертним виступом.</p> <p>Тренує хвилювання, відчуває радість творчості, отримує задоволення від публічного виступу.</p> <p>Володіє артистичною свободою та вмінням демонструвати виконавські емоції відповідно до художнього образу.</p>
--	--	--

Під час підсумкового річного контролю учень/учениця:

- виконує напам'ять 4 різнохарактерні вокальні твори (за вибором викладача), два з яких українською мовою.
 - демонструє артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність;
 - виконує твори яскраво, цілісно, свідомо користуючись темповою свободою для розкриття характеру твору;
 - має вільний від затискання артикуляційний апарат, чітку дикцію, зібране звучання голосу;
 - тримає високу співацьку позицію та керує дихальним процесом, володіє опорою голосу;

- розкриває драматургію вокального твору, демонструє глибоке розуміння художнього змісту;
- демонструє відчуття партнера-концертмейстера;
- відтворює динамічні відтінки та демонструє тонкощі нюансування; – володіє артистичною свободою, дотримується сценічної культури.